

SÖÖRMARKUN KYLÄSUUNNITELMA

2005-2013



SÖÖRMARKKU-SEURA RY



SÖÖRMARKUN KYLÄSUUNNITELMA

SISÄLLYSLUETTELO	SIVU
Johdanto	3
1. Kylätoiminnasta ja kyläsuunnittelusta	4
2. Söörmarkku eilen – Historiaa	5
3. Söörmarkku tänään	8
Kuvaus kylästä	8
Kylän palvelut	8
Yritystoiminta	9
Söörmarkun koulu	11
Söörmarkun yhdistykset	11
4. Kylätoiminta viime aikoina	12
5. Lokakuussa 2004 toteutetun kyselyn tuloksia	13
Ideoita kyläyhdistyksen tulevaan toimintaan kyläläisten toiveiden pohjalta	14
7. Meneillään olevia hankkeita	15
8. Söörmarkku huomenna – Millainen on Söörmarkun kylä vuonna 2015?	16
Liitteet:	
Söörmarkun kartta	
Kyselyn tuloksista koottu taulukko	



Johdanto

Söörmarkun kylätoimikunta rekisteröityi Söörmarkku-seura ry:ksi vuonna 2001. Aktiivisesti toiminut kyläläisten joukko sai uutta puhtia ja mahdollisuuksia toimintaansa kylän kehittämiseksi tämän myötä. Kolmeen rekisteröitymisen jälkeiseen vuoteen on mahtunut paljon toimintaa, kyläläisten äänitorvena toimimista kunnan suuntaan ja monta kyläläisiä hyödyttävää hanketta, joista tämän kyläsuunnitelman kokoaminen kansiin on ollut yksi. Maaseudun ja kylien arvostus on selvästi lisääntynyt ja sen myötä on mahdollista saada tukea eri tahoilta erilaisiin kylän elinvoimaisuutta ja asumisviihtyisyyttä parantaviin projekteihin. Siksi Söörmarkussakin päätettiin saattaa kyläsuunnitelma ajan tasalle. Kyläsuunnitelma onkin sekä hanke itsessään, että edellytys tulevaisuuden hankkeille.

Edellinen kyläsuunnitelma on vuosilta 1982-83 ja hyvin erilainen kuin tämä kädessäsi nyt oleva suunnitelma. Se oli insinöörien laatima ja sen tavoitteena oli "...rakentamisen ohjaaminen maankäytön, maiseman ja kylärakenteen kannalta edullisille alueille." Tässä suunnitelmassa on tavoitteena tarjota katsaus Söörmarkusta ennen, tänään ja tulevaisuudessa. Tarjoillaan pieni annos historiaa Veini Rainiolan Söörmarkku-kirjaan kokoaman historiikin pohjalta, kuvaillaan kylän nykytilannetta ja visioidaan tulevaisuutta. Suunnitelmassa tuodaan esille kylän vahvuuksia, heikkouksia, mahdollisuuksia ja uhkia kyläläisten näkökulmasta syksyllä 2004 toteutetun kyselyn pohjalta. Oleellista on, että kyläsuunnitelma ei ole valmis. Kyläsuunnittelu on jatkuva prosessi ja suunnitelmaa tavoitteineen tulee päivittää ja kehittää tilanteiden ja tarpeiden mukaan. Kyläläisten palaute suunnitelmasta on tervetullutta.

Oma koti ja asuinympäristö on varmasti jokaiselle tärkeä. Ympäristön viihtyisyyteen voi vaikuttaa monin tavoin. Sen lisäksi että huolehtii omasta tontistaan, voi omien mahdollisuuksiensa mukaan kääntää katseensa myös hieman laajemmalle. Olisiko mahdollista lisätä viihtyisyyttä naapurustossa? Entä koko kylässä? Viihtyisyys ei ole ainoastaan ympäristön kauneutta tai siisteyttä vaan myös henkistä. Turvallisuus, mukavat ihmiset, kylätoiminta, yhteishenki, palvelut jne. tulivat esille kyselyyn saaduissa vastauksissa merkittävinä tekijöinä kylässä asumista arvioitaessa. Ehkä voisi ajatella, että ainaisen harmittelun ja purnaamisen sijasta voisikin kerran tarttua asiaan itse ja lähteä mukaan kylätoimintaan. Yhdessä tekeminen ja kokeminen on mukavaa! Söörmarkku-seuralla on meneillään ja tulossa monenlaista, mihin voi lähteä mukaan. Ota rohkeasti yhteyttä kyläyhdistykseen ja lähde mukaan kehittämään omaa kylääsi!

1. Kylätoiminnasta ja kyläsuunnittelusta

Satakunnan kyläohjelma suuntaa tulevaisuuteen. Sen on laatinut SataKylät ry yhdessä paikallisten kyläkehittäjien kanssa. SataKylät ry on maakunnallinen vuonna 1999 perustettu yhdistys. Yhdistyksen tavoitteena on ”...edistää Satakunnan maaseudun asukkaiden omatoimisuutta ja alueensa elinkelpoisuutta sekä toimia kylä- ja asukastoimintaan liittyvien yleisten ja yhteisten etujen valvojana ja ajatusten välittäjänä sekä kylätoimikuntien tai niiden toimintaa lähellä olevien järjestöjen toimiala- ja yhteistyöelimenä.” (Satakunnan kyläohjelma). Kyläohjelma tarjoaa Satakunnan kylille eväitä säilyttää kylät elinvoimaisina, ympäristöönsä tyytyväisten ihmisten asuinpaikkoina. Seuraavassa on esitetty muutamia kylätoiminnassa ja kyläsuunnittelussa tärkeitä asioita. Lähteenä on käytetty Satakunnan kyläohjelmaa.

Suunnitelmallisuus ja tavoitteiden asettaminen on tuloksellisen kylätoiminnan kannalta ensiarvoisen tärkeää. Kyläsuunnitelma kertoo kyläläisten yhteisestä tahdosta. Kyläsuunnitelmassa arvioidaan kylää huomioiden sen vahvuudet, mahdollisuudet ja ongelmakohdat sekä pyritään määrittämään kehittämisen alueita ja pohtimaan keinoja, joilla niihin päästään. Kyläsuunnitelman tulisi olla jatkuva prosessi.

Yhteistoiminta on perinteinen maaseudun toimintatapa. Erilaisen yhteistoiminnan lisääminen ja tukeminen on luonnollista ja tärkeää kylätoimintaa. Tavoitteena on saada yhteistoimintaan mukaan niin kyläläiset, vapaa-ajanasukkaat kuin paikalliset yhdistykset ja yrityksetkin. Toimijoiden joukon kasvattaminen ja motivointi ovatkin suuria haasteita kylätoiminnalle. Toimijoille tulisi olla tarjolla koulutusta ja ennen kaikkea toiminnasta tulisi saada onnistumisen kokemuksia ja iloa. Toiminnan tulisi olla avointa ja kaikkia olisi kuultava toimintaa suunniteltaessa.

Viihtyvyyys on ollut keskeisimpiä tavoitteita kylätoiminnassa jo kauan. Se on tärkeää kylässä asuville ja toimii myös houkuttimena muuttaa kylään. Viihtyvyyteen vaikuttavat mm. fyysinen ympäristö, kylän toimintakyky ja aktiivisuus, palvelut, harrastusmahdollisuudet sekä kylän yleinen ilmapiiri.

Kylätoimintaa on myös seuraavilla osa-alueilla: yritysten verkostoituminen, maaseutumatkailun tukeminen, kylien tietopalveluiden ja vanhusten palveluiden järjestämiseen osallistuminen, kyläkoulujen pysyvyyden tukeminen sekä asukashankintaan osallistuminen.



Pieni koululainen syksyisellä kylän raitilla.

Tätä tietä on kuljettu jo 1600-luvulla. Kulkijoita riittänee jatkossakin paljon, sillä Söörmarkkua voidaan pitää lapsirikkaana kylänä.

1. Söörmarkku eilen – Historiaa

Söörmarkku-seuran alkusyksystä 2004 julkaisemaan kyläkirjaan ”Söörmarkku eilen ja tänään” on koottu hyvin mielenkiintoinen ja monipuolinen katsaus Söörmarkun historiasta aina ajasta ennen ajanlaskun alkua nykypäivään saakka. Kylämme historiasta kiinnostuneille voi lämpimästi suositella kyläkirjan lukemista. Historiaosuuden on kirjoittanut laajasti paikallishistoriaa tunteva Veini Rainiola. Hänen tekstiinsä perustuvat myös tähän kyläsuunnitelmaan kirjatut Söörmarkun historian tapahtumat. Ajatuksena tässä on ollut koota muutamia mielenkiintoisia välähdyksiä Söörmarkun historiasta.

- ❖ Varhaisimmat merkit Söörmarkun asutushistoriasta ovat peräisin arviolta vuosilta 900-500 eKr. Tämä on päätelty 1960-luvulla Rainiolan ja Karimaan tilojen alueilta tehdyistä arkeologisesti merkittävistä hautarauniolöydöksistä. Löydösten perusteella on todettu, että asutus on ollut rantasidonnaista ja että kyläyhteisön koko on ollut huomattava. Toimeentulon kyläläiset ovat saaneet meripyyynnistä, karjasta ja kaskesta.
- ❖ Ensimmäisen kerran Söörmarkku mainitaan virallisessa asiakirjassa vuonna 1473. Asiana oli laamanninoikeuden rajankäyntipöytäkirja. Rajankäynnin oli suorittanut 12-jäseninen lautakunta, jonka yhtenä jäsenenä oli Henrik Svart Söörmarkusta. Hän on ensimmäinen nimeltä mainittu söörmarkkulainen.
- ❖ Söörmarkun Kuuri, joka oli 1300-luvulla Noormarkun metsästäjän apulaisen talo, on sijainnut etelässä päätilaan, Toukariin, nähden. Siitä nimi Söörmarkku (alun perin Södermark, ”etelässä oleva maa”).
- ❖ Ensimmäinen kulkutie Söörmarkun kylän kautta lienee ollut Ulvilasta Korsholmaan kulkenut ratsupolku. Historiakirjoista löytyy maininta, että 1639 kyseinen tie määrättiin kulkemaan Söörmarkun järven yli lautalla aiemman vesialueen kiertämisen sijaan.
- ❖ Carl von Linnen vuodelta 1732 olevasta tutkimusmatkan matkakertomuksesta löytyy myös maininta Söörmarkusta. Hän kirjoittaa Söörmarkusta löytämästään maailman pohjoisimmasta tammesta (nykyisin Lea ja Juha Nurmisen tontilla Mäkikujalla). Tammen arveltiin olevan paikallisen merenkulkijan jo 1600-luvulla istuttama. Silloin meri on vielä ollut lähellä kyseistä paikkaa. Tammi kaatui myrskyssä 1979 ja sen kanto suojeltiin luonnonsuojelulain mukaisesti.
- ❖ 1700-luvun lopulla on laadittu selontekoa Noormarkun asukkaista ja alueista. Sukutiloja on ollut Noormarkussa neljä, joista kaksi, Kartano ja Ala-Linti, Söörmarkussa. Asukkaita Noormarkussa vuonna 1779 (pastori Corpolanderin väestötilaston mukaan) on ollut 1092, joista miehiä 531 ja naisia 561. Ammatteina mainitaan papit, sotilaat, maanviljelijät ja käsityöläiset. Lisäksi on 1600- ja 1700-luvuilta mainintoja silakankalastuksesta ja tuuli- ja vesimyllyistä elinkeinoina.
- ❖ Söörmarkkulaiset ovat ennen Noormarkun kirkon rakentamista käyneet niin Ulvilan kuin Porinkin kirkoissa. Näiden hautausmaihin on söörmarkkulaisia

myös haudattu. Oma kirkko Noormarkkuun rakennettiin vuosina 1833-1835. Kellotapuli on peräisin vuodelta 1757.

- ❖ Kansanopetus oli alun perin kirkon tehtävänä. Kinkerikoulun ja kiertokoulun aikojen jälkeen Söörmarkkuunkin saatiin oma koulu vuonna 1906.
- ❖ Ensimmäisen kunnanlääkärin noormarkkulaiset saivat yhdessä pomarkkulaisten ja ahlaislaisten kanssa vuonna 1909. Eeva Ahlströmin sairaalan aloittaessa vuonna 1912, oli söörmarkkulaisillakin mahdollisuus myös sairaalahoitoon omassa kunnassa.
- ❖ Ensimmäinen puhelin Söörmarkkuun saatiin todennäköisesti 1910-luvulla, ehkäpä ensimmäisenä koko Noormarkussa.
- ❖ Ensimmäinen söörmarkkulainen ylioppilas valmistui vuonna 1913.
- ❖ Kansalaissodan aikana Söörmarkussa oli sekä oma järjestyskaarti että punakaarti. Taisteluita ei kuitenkaan Söörmarkussa käyty. Sodan jälkeen paljon kyläläisiä kuului suojeluskuntien Noormarkun osastoon. Kylässä toimi myös oma Lotta Svärd –paikallisosasto.
- ❖ Nuorisoseuratoiminta alkoi Söörmarkussa jo 1900-luvun toisella vuosikymmenellä. Puuhamiehenä toimi U.J.Raitakari, joka sai toiminnan hyvin alkuun. Vuonna 1915 Söörmarkussa järjestettiin suuret kesäjuhlat. Vuonna 1920 rekisteröitiin Söörmarkun Nuorisoseura. Söörmarkun Nuorisoseurantalo valmistui ja suuret, onnistuneet laulujuhlat pidettiin vuonna 1925. Nuorisoseura on toiminut monella saralla ja toimii edelleen vireänä.
- ❖ Ensimmäinen kauppa Söörmarkkuun tuli 1920-luvulla. Kauppiaina olivat Maija ja Alfred Nyäng. Kauppoja oli vuosikymmenien aikana useita niin nykyisen keskustan alueella, Lehtolassa kuin Isoniitylläkin.
- ❖ 1920-luvulla postin kanto Noormarkun postista Ruusa Simberg kaksi kertaa viikossa. Simbergiltä haettiin posti ja sinne samalla vietiin lähtevä posti. Postia silloin kulki varsin pieni määrä. 1930-luvulla postipaikka siirtyi Vallin sittemmin Lehtosen kauppaan, johon postiautot sen kuljettivat. Posti haettiin sieltä. 1963 avattiin ylikonstaapeli Reino Kulmalan talossa postitoimipaikka. Vuonna 1991 postikonttori lakkautettiin Söörmarkussa. Jäljelle jäi kuitenkin numero ja nimi, 29570 Söörmarkku. Postin yhteydessä toimi myös Postipankin konttori.
- ❖ Sähkö tuli Söörmarkkuun tiettävästi vuonna 1921 A. Ahlström Oy:ltä. Sähkölinja vedettiin metsien läpi Finpyystä Kartanon vanhaan tuulimyllymäkeen, johon rakennettiin muuntaja sähkön jakelua varten. Söörmarkun talolliset perustivat sähköistämistä ja sähkön jakelua varten Söörmarkun Sähköyhtiön.
- ❖ Maataloustuottajain Noormarkun yhdistys perustettiin Söörmarkussa vuonna 1920. Sen toiminnassa söörmarkkulaisilla on ollut merkittävä panos aina näihin päiviin saakka.

- ❖ Ensimmäinen auto Söörmarkkuun saatiin vuonna 1925. Se oli Ford-merkkinen ja sen omisti kauppias Nyäng. Satakuntalaisen naisautoilun uranuurtaja oli söörmarkkulainen Etti Valli. Hän sai 21-vuotiaana tietävästi ensimmäisenä naisena ajoluvan Porissa.
- ❖ Maatalous oli vuosisatojen ajan merkittävin elinkeino Söörmarkun alueella. Vuonna 1927 tehdyssä tilusten mittauksessa (pienimmät, alle 2 hehtaarin tilat eivät olleet mukana) Söörmarkussa kirjattiin olevan 15,94 hehtaaria puu- ja kasvitarhaa, 719,68 ha peltoa ja 104,15 ha niittyä. Tämän tilaston valossa Söörmarkku oli peltoalaltaan merkittävin kylä Noormarkussa.
- ❖ Noormarkkuun perustettiin Osuuskassa 1922. Toimintaa laajennettiin myös Söörmarkkuun ja yhteyshenkilönä toimi U.J. Raitakari. Söörmarkkuun avattiin oma konttori 1958. Konttorin hoitajaksi valittiin Matti Hämäläinen. Osuuskassa muuttui myöhemmin Noormarkun Osuuspankiksi ja 1974 sulautui Porin Seudun Osuuspankkiin. Söörmarkun konttorin toiminta jatkui vuoteen 1996.
- ❖ 1930-luvun alkupuolen lamakauden jälkeen alkoi teollisuus tarjota työpaikkoja söörmarkkulaisillekin. Omasta kylästä ei työpaikkoja löytynyt, mutta Porin Puuvilla sekä Rosenlewin metalli-, puu- ja paperiteollisuuslaitokset tarjosivat töitä. 1930-luvulla teollisuustyöläisten ja maanviljelyksessä työskentelevien lisäksi kylässä oli pari metsätöyryntekijää, kansakoulun opettaja ja suojeluskunnan aluepäällikkö sekä poliisi.
- ❖ 1930-luvun alkupuolella Söörmarkusta Poriin kuljettiin Hyvelän-Ruosniemen kylien kautta Noormarkku-Pori tielle ja Toejoen kautta kaupunkiin.
- ❖ Söörmarkussa toimi 1920-1930 –luvuilla maamiesseura. 1938 perustettiin lisäksi Noormarkun Isoniityn maamiesseura. Jälkimmäisen toiminta lähti heti vilkkaasti käyntiin, koska alueella ei muita seuroja ollut ja osallistumisintoa riitti.
- ❖ Talvi- ja jatkosota vaikuttivat monin tavoin elämään myös Söörmarkussa. Monesta talosta lähdettiin linnoitustöihin ja rintamalle. Surullisen moneen taloon tuotiin suruviesti kaatuneista. Kotirintamalla oli selvittävä syystöistä, ennätyskylmää talvesta, säännöstelystä, siirtolaisten asuttamisesta ja auttamisesta, kotiseudun puolustus- ja vartiointitehtävistä jne.
- ❖ Vuonna 1954 oli saatu suunnitelmat valmiiksi koskien valtateitä 8 ja 23. Rakennustöihin päästiin 1956 ja tiet valmistuivat 1960-luvun alussa. Teiden sijainti on oleellisesti tukenut Noormarkun ja Söörmarkun kasvua ja kehittymistä. Paikallisteitä Söörmarkussa paranneltiin 1980- ja 1990 –luvuilla.
- ❖ Söörmarkun Marttojen juuret ulottuvat Hiitolan Pukinniemeen, josta nykyisen yhdistyksen perustajat olivat lähtöisin. Siirtolaisina he saapuivat Söörmarkkuun ja vuonna 1952 saatiin Söörmarkun Martta-kerho perustettua. Söörmarkun Martat toimivat edelleen aktiivisesti.
- ❖ Pyntösjärven Ympäristön Metsästysseura ry perustettiin vuonna 1962.

- ❖ Söörmarkun kylätoimikunta aloitti toimintansa 1970-luvulla ja rekisteröityi Söörmarkku-seura ry:ksi vuonna 2001. Yhdistyksen tarkoituksena on kehittää kylää, luoda kylään yhteishenkeä ja toimia yhtenä söörmarkkulaisten kanavana kuntaan ja muihin tahoihin päin.

Söörmarkku tänään

Tähän osioon on koottu asioita kylän nykyhetkestä. Myös tässä osiossa on käytetty Söörmarkku eilen ja tänään –kirjaa muiden lähteiden tukena.

Kuvaus kylästä

Liitteenä olevasta Söörmarkun kartasta on nähtävissä kylän sijainti ja eri alueet. Liite 1.

Lyhin etäisyys Söörmarkusta Poriin on vain viisi kilometriä. Valtateiden 8 ja 23 läheisyys vaikuttaa olennaisesti Söörmarkussa. Liikenne on molemmilla varsin vilkasta. Valtatien 8 parannushanke Söörmarkun-Porin välillä on ollut suunnitteilla jo vuosien ajan. Huolimatta Noormarkun kunnan ja maakuntaliiton yrityksistä, hankkeen toteutumisajankohdasta ei ole tietoa.

Toinen pitkään toivottu ja vireillä ollut hanke on kevyenliikenteenväylän rakentaminen Söörmarkun ja Noormarkun välille. Jokin aika sitten rakennettiin Söörmarkusta Poriin kevyenliikenteenväylä. Se on ollut kovassa käytössä valmistumisestaan lähtien.

Vuonna 2004 Söörmarkussa on yli 300 taloutta. Söörmarkun äänestysalueella asui vuoden alussa 906 henkilöä, joista miehiä 461 ja naisia 445. Tänä vuonna täysi-ikäisiä (1986 tai aiemmin syntyneitä) heistä oli 698, 349 miestä ja saman verran naisia.

Söörmarkkulaiset ovat vuosikymmenien ajan olleet vahvasti mukana vaikuttamassa kunnallisessa päätöksenteossa. Vuonna 2004 kunnanvaltuustossa istuvat Mikko Hatanpää (kesk.), Helvi Walli (kok.) ja Mauno Virta (kok.).

Kylän palvelut

Posti- ja pankkipalvelujen puuttuminen omasta kylästä on nykyisin arkipäivää joka puolella Suomea. Söörmarkussakaan ei ole enää kumpaakaan. Lähimmät postin palvelupisteet ja pankit ovat Noormarkun keskustassa ja Porissa. Kylällä ei myöskään ole enää kauppaa, ainoastaan kylässä kiertävä kauppa-auto. Lähin kauppa on Rauhalammintiellä, joka on kartan mukaan Söörmarkkua, mutta jonka postinumero on Noormarkun.

Kunnan palveluista Söörmarkussa toimivat jo mainittu koulu sekä sivukirjasto, joka on avoinna kerran viikossa. Omassa kylässä on myös mahdollisuus

ryhmäperhepäivähoitoon sekä perhepäivähoitoon. Kotiavustajat ja kotisairaanhoidot kuuluvat myös kunnan tarjoamiin palveluihin. Kylässä on myös kunnan ylläpitämät jätteiden lajittelupisteet sekä mattojen pesupaikka koulun pihalla. Lehtolassa on hiljattain kunnostettu kunnan leikkikenttä.

Seurakunnan päiväkerhot, pyhäkoulu ja kouluikäisten kerhot kokoontuvat nuorisoseurantalolla. Lisäksi seurakunnan toimista järjestetään mm. lähetyssseuroja ja kinkeri-iltoja.

Linja-autoyhteydet toimivat sekä Porin että Noormarkun suuntaan. Ne tosin palvelevat lähinnä Lehtolassa ja keskustassa asuvia. Syrjäisemmiltä kylän alueilta on vaikeampi tai jopa mahdoton päästä kulkemaan muulla kuin omalla autolla.

Porin ja Noormarkun keskustan läheisyydestä johtuen monet erikoispalvelut (esim. teatteri, konserttitalo, jäähalli, taidemuseo, monipuoliset harrastusmahdollisuudet) ovat vain ”vartin matkan päässä” eli melko helposti söörmarkkulaisten saavutettavissa.

Harrastusmahdollisuuksia kylässä tarjoavat lähinnä yhdistykset. Koulun tiloissa on urheiluseurojen toimintaa sekä aikuisille että lapsille. Koulun kenttä jäädytetään talvisin ja siellä on vuoroja niin jääkiekkoilua kuin pienempien luisteluakin varten. Nuorisoseurantalolla on vaihtelevasti erilaisia yhdistysten järjestämiä teemailtoja, kerhoja eri ikäisille, musiikillisia tilaisuuksia ym.

Ratsutalli Zilpa Isoniitulla tarjoaa monipuolista ohjattua hevostoimintaa ympäri vuoden. Toimintaan kuuluvat ratsastuksen opetus, hevosten koulutus ja täysihoito, leirit, kurssit, vaellukset ja erityisryhmille suunnatut teemapäivät sekä hevostarvikkeiden pesu. Luoteis-Satakunnan Ratsastajat pitää ratsutalli Zilpaa pääpaikkanaan. Seurassa on noin 150 jäsentä.

Yritystoiminta

Keväällä 2004 Söörmarkussa oli ainakin 40 yritystä. Kylän yritys-elämä on hyvin monipuolista. Noormarkun kunnan yrittäjäpalkinto on myönnetty söörmarkkulaiselle yrittäjälle kolmasti: vuonna 1989 Hatanpää Oy:lle, 1997 Bitboys Oy:lle ja vuonna 1998 Alpo Mäensivu Oy:lle.



Teboil palvelee.

*Janne Virtasen
isännöimälle
uudistellulle
Teboilille voi
poiketa myös
lounaalle*

Seuraavaan luetteloon on koottu söörmarkkulaisten yritysten toimialoja. Tiedot ovat peräisin kunnan nettisivuilta marraskuulta 2004. Kyseisiltä sivuilta löytyvät yritysten nimet ja yhteystiedot.

Söörmarkkulaisten yritysten toimialoja tiivistetysti:

- maansiirtotyöt ja kuljetukset (3 kpl)
- automaalaus, maanrakennus (3 kpl),
- rakennusurakointi
- murskaus- ja kiviainemyynti
- autojen ja koneiden myynti ja korjaus
- kenneltoiminta
- vaatteiden neulonta, ompelu ja myynti
- putkiurakointi
- ruoka- ja leivontapalvelut
- kuljetukset (2 kpl)
- murtohälytysjärjestelmät ym.
- ratsastuskoulu
- arkkitehtuuri- ja rakennusalan palvelut
- taksiautoilu
- nuohouspalvelut
- autopeltityöt (2 kpl)
- maalaustyöt, hiekkapuhallus ja laatoitustyöt
- konsultointipalvelu (esim. laatukoulutus, verkostoituminen)
- rakennusalan työt,
- kiinteistöjen vuokraus
- teräsrakenteiden valmistus
- edustusliike
- kilpikaiverrus
- rautarakenteinen valmistus
- henkilö- ja pakettiautojen käytetyt varaosat ja hinauspalvelu
- huoltamo ja kahvio
- konepaja
- hiekoitus, sepeli ja polttopuu
- käytetyt tavarat
- huoneistoremontit
- hirsirakenteet, puukuljetukset ja kaivinkoneurakointi
- kampaamo ja kudonta.

Lisäksi jos söörmarkkulaisiksi yrityksiksi katsotaan kartan mukaisesti Söörmarkussa olevat, mutta Noormarkun postinumeroalueeseen kuuluvat, voidaan listaan lisätä vielä mm. toinen huoltoasema, tietotekniikkayritys sekä vakuutusyhtiö.

Söörmarkussa toimii taksiryitys, Söörtaksi P. Virta. Yrityksellä on kaksi autoa ja se hoitaa paljon myös söörmarkkulaisten lasten ja nuorten koulukyydityksiä.

Söörmarkussa toimii Teboil-huoltoasema, jossa toimii kahvio huoltamopalveluiden ohella. Huoltoasemarakennusta laajennetaan ja korjataan parhaillaan tätä kirjoitettaessa. Laajennustyön valmistuttua huoltoaseman palvelut lisääntyvät ainakin lounaspalveluiden muodossa.

Söörmarkun koulu

Söörmarkun koulussa opiskelee vuonna 2004 yhteensä 68 lasta. Koulussa toimii vuosiluokkien 1-6 lisäksi esikouluryhmä. Näillä näkymin koulun oppilasmäärä ei tule vähenemään, todennäköisempää on oppilasmäärän kasvu. Koulun oppilaiden vanhemmat ovat perustaneet vanhempainyhdistyksen, joka toimii aktiivisesti.



Kummitoimintaa.

Söörmarkun koulussa puhalletaan yhteen hiileen. Isommat auttavat pienempiä.

Söörmarkun yhdistykset

Vuonna 2004 Söörmarkussa vaikuttavat seuraavat rekisteröidyt yhdistykset:

- ❖ Söörmarkun Marttayhdistys, pj. Arja Hämäläinen
- ❖ Pyntösjärven Ympäristön Metsästysseura, pj. Mikko Hatanpää
- ❖ Isoniitty-Riisviljan vapaa-ajan yhdistys, pj. Erik Uusimäki
- ❖ Söörmarkku-seura, pj. Jaakko Rainiola
- ❖ Söörmarkun nuorisoseura, pj. Timo Perämaa
- ❖ Suomen suurin etunimijärjestö Suomalainen Markku-liitto, pj. Markku Jaakkola



Vireän toiminnan kylä.

Nuorisurantalato kokoaa kaikenikäisiä kyläläisiä.

5. Kylätoiminta viime aikoina

Söörmarkku-seura on rekisteröitymisestään lähtien toiminut varsin aktiivisesti kylän kehittämiseksi. Kyläyhdistyksellä on ollut ja edelleen menossa monia hankkeita, joista osa on saanut ulkopuolista rahoitusta mm. EU:sta. Kyläyhdistyksen toiminnan tärkeimmät tavoitteet ovat olleet asukasviihtyvyyden parantaminen, kylätietoisuuden lisääntyminen sekä kylän vanhojen ja uusien asukkaiden yhteistoiminta.

Asukasviihtyvyyden parantamiseksi kyläyhdistys on mm. rakennuttanut Lehtolan leikkikentälle huoltorakennuksen. Vireillä on myös postilaatikkoprojekti sekä retkeilyreitistöön liittyvä hanke, joista lisää Meneillään olevia hankkeita –osiossa.

Kylätietoisuutta kyläyhdistys on pyrkinyt lisäämään monin eri tavoin. Söörmarkun historiaa ja nykyhetkeä on koottu kirjaksi. Kyläläisille tarjottiin ensimmäisestä painoksesta mahdollisuus varata ja hankkia kirja ennakkoon edullisemmin. Kirjoja on edelleen saatavilla. Kylän tulevaisuuteen liittyen kyläyhdistys laatii kyläsuunnitelman, jota parhaillaan pitelet käsissäsi. Kylätiedote on ilmestynyt jo jonkin aikaa ja sitä on jaettu kaikkiin söörmarkkulaisiin talouksiin.

Yhteistoimintaa kylän asukkaiden välillä on viritelty mm. tapahtumissa, joita Söörmarkku-seura on järjestänyt nuorisoseuratalon ympäristössä ja talkootöillä (esim. Lehtolan leikkikentän huoltorakennuksen rakentaminen). Leikkikenttä tarjoaa mukavan kohtaamispaikan kyläläisille. Söörmarkku-seuran syys- ja kevätkokouksiin ovat tervetulleita luonnollisesti seuran jäsenet, mutta myös jäsenyydestä kiinnostuneet. ALMA-jätevesiprojektin (enemmän Meneillään olevia hankkeita –osiossa) tiimoilta nuorisoseuratalolla on järjestetty tiedotustilaisuuksia.

Kyläyhdistys on tehnyt yhteistyötä kylän muiden yhdistysten kanssa. Seura on jo pitkän aikaa myöntänyt stipendin Söörmarkun koulusta Noormarkkuun 7.luokalle siirtyvälle fiksulle, Söörmarkkua positiivisesti esille tuovalle kuudesluokkalaiselle.

Tärkeää on ollut yhteistyö Markku-liiton kanssa. Vuosittainen vuoden Markun aateloiminen tapahtuu aina Markunpäivänä Söörmarkun nuorisoseuratalolla. Kyläyhdistys on osallistunut järjestelyihin ja esittänyt myös oman tervehdyksensä tilaisuudessa. Markku-liiton tilaisuus on useana vuonna ylittänyt uutiskynnyksen niin lehdissä kuin sähköisessä mediassakin.

Yksi iso hanke Söörmarkku-seuralle oli kyläavustajan palkkaaminen söörmarkkulaisten arjen avuksi. Kyläavustajan tarvetta tiedusteltiin ensin kaikkiin söörmarkkulaisiin talouksiin jaetulla kyselyllä ja vielä sen tueksi Satakunnan Ammattikorkeakoulun opiskelijoiden puhelimitse toteuttamalla tarvekartoituksella. Kyläavustajalle oli näiden mukaan tarve ja toimeen ryhdyttiin yhdessä työvoimahallinnon kanssa. Kyläavustaja palkattiin yhdistelmätuella ja töitä on riittänyt paljon. Erityisesti lapsiperheet ja vanhukset ovat saaneet tätä kautta edullisesti apua tarvitsemisissaan asioissa.

Söörmarkku-seura on myös pyrkinyt ottamaan osaa ajankohtaisiin, kylää koskettaviin asioihin ja olemaan yksi yhdysside kunnan ja kyläläisten välillä. Söörmarkku-seuran syys- ja kevätkokouksissa on aina mahdollisuus käydä keskustelua kylän viihtyisyyteen, turvallisuuteen yms. liittyvistä asioista.

6. Lokakuussa 2004 toteutetun kyselyn tuloksia

Kyläsuunnitelman laatimisen tueksi Söörmarkku-seura päätti toteuttaa kylässä kyselyn, josta saataisiin tuoretta tietoa kyläläisten ajatuksista koskien kylää.

Kyselylomakkeessa tiedusteltiin mitä hyvää ja huonoa kylässä on sekä kylän uhkia ja mahdollisuuksia.

Kysely jaettiin kaikkiin n.350 söörmarkkulaiseen talouteen, jotta jokaisella kyläläisellä olisi mahdollisuus esittää omia ajatuksiaan siitä miten kylää jatkossa tulisi kehittää ja tietenkin myös ilmaista tyytyväisyytensä niistä asioista, jotka ovat hyvin. Kyselystä myös muistutettiin palautuspäivän aikoihin kylän omassa tiedotuslehtisessä.

Kyselyyn saatiin yhteensä 41 vastausta, joista suurin osa palautettuina kyselylomakkeina ja loput vastauksista saatiin puhelimitse satunnaisesti valittuihin talouksiin soittamalla. Vastausprosentti oli siis noin 12. Tätä voitaneen pitää kohtuullisena vastausaktiivisuutena.

Kyselylomakkeessa tiedusteltiin myös muutamia taustatietoja vastaajasta. Vain kolmessa palautetuista lomakkeista ei ollut vastaajan ikäryhmää ja sukupuolta. Monessa perheessä lomakkeeseen oli vastattu useamman henkilön voimin. Miehiä ja naisia oli vastanneissa melko saman verran. Suurin ikäryhmä vastanneista oli 30-40 vuotiaat. Muissa ryhmissä oli kaikissa suunnilleen saman verran vastanneita.

Söörmarkun kylän laajuus alueena sekä se, että varsinaista keskustaa palveluineen ei ole, näkyi vastauksissa siten, että varsinkin kehittämiseen ja parannuksiin liittyvät ajatukset koskivat lähinnä omaa lähiympäristöä.

Esimerkiksi Riisviljassa ja Koivuluodossa toivottiin valaistusta, Lehtolassa omaa pururataa, Isoniitulla turvallista ylitystä (tai alitusta) 8-tielle jne. Varsinaisia ajatuksia kaikkien kyläläisten viihtyisyyden parantamiseksi oli siis melko vähän.

Monet toiveet parannuksista koskivat tieolosuhteita, päivähoitoa tai muuta varsinaisen kylätoiminnan ulkopuolelle jäävää asiaa. Kyläyhdistys toimii näiden suhteen kyläläisten toiveiden ja tarpeiden ilmaisijana kunnan suuntaan. Siinä vaiheessa, kun päättäjät käsittelevät kylää koskevia asioita, pyrkii kyläyhdistys luonnollisesti olemaan mahdollisuuksien mukaan mukana ja tuomassa esiin kyläläisten ajatuksia.

Ilahduttavaa oli Söörmarkku-seuralle osoitettu kiitos aktiivisuudesta ja monien hankkeiden toteuttamisesta. Tyytyväisyyttä yhdistyksen toimintaan oli havaittavissa todella monissa vastauksissa.

Kyselylomakkeiden vastauksista koottu taulukko on liitteenä. Liite 2. Monet luetelluista asioista mainittiin useassa lomakkeessa.

Ideota kyläyhdistyksen tulevaan toimintaan kyläläisten toiveiden pohjalta

Söörmarkku-seura pyrkii edelleen aktiivisesti välittämään kyläläisten toiveita kuntaan ja toimimaan monipuolisesti yhteistyössä sekä kunnan suuntaan että oman kylän yhdistysten ja yritysten kanssa. Tuodaan esille kyläläisten yhteisiä ajatuksia kunnanvaltuutetuille ja kunnan virkamiehille.

Kehitellään ajatusta Söörmarkku-kylltien pystyttämistä valtateiden varteen. Ajatuksena on tehdä kylää tunnetuksi ja toivottaa tiellä liikkuvat tervetulleeksi Söörmarkkuun.

Aloitetaan toiminta uusien kyläläisten tervetulleeksi toivottamiseksi ja kylään tutustuttamiseksi. Toimintamuotoja voisivat olla esimerkiksi Söörmarkku-seuran edustajien vierailu uusien asukkaiden luona, kyläkummissysteemi tai uusille kyläläisille vuosittain järjestettävä tilaisuus nuorisoseuratalolla. Kaikki kyläläisille suunnattu tapahtuma- virkistys-, ym. toiminta palvelee luonnollisesti myös uusia kyläläisiä.

Lähdetään suunnittelemaan hanketta koulun läheisyydessä olevan pururadan parantamiseksi tai kokonaan uuden tekemiseksi, esim. Lehtolan alueelle. Samalla voidaan luoda latupohjia kyläläisten hiihtomahdollisuuksien parantamiseksi.

Tuetaan kylänraitin maisemointia ja kulttuurihistoriallisesti merkittävien rakennusten säilyttämistä. Jatketaan postilaatikkoprojektia ja pyritään vaikuttamaan myös muiden kylän alueiden viihtyisyyden lisäämiseen.

Lisätään yhteistyötä muiden kyläyhdistysten ja kylän omien yhdistysten kanssa. Pyritään järjestämään monipuolisesti erilaisia ja eri-ikäisille suunnattuja tilaisuuksia, tapahtumia ja talkoita. Pyritään lisäämään yhteishenkeä ja saamaan uusia toimijoita mukaan. Toimitaan kyläläisiä yhdistävänä tekijänä.



Kevättalven linnunpönttötalkoot. Kaikenikäisiä lintujen ystäviä kokkontui nuorisoseuran järjestämiin linnunpönttötalkoisiin.

7. Meneillään olevia hankkeita

Lakimuutoksen myötä haja-asutusalueiden jätevedenkäsittelyjärjestelmät vaativat monissa talouksissa muutoksia. Suunnitelma siitä, miten jätevedenkäsittely muutetaan uuden lain mukaiseksi, pitää olla valmis vuonna 2006.

Söörmarkku-seura lähti mukaan ALMA-hankkeeseen, jossa tavoitteena on tilata yhdessä mahdollisimman monen haja-asutusalueen talouden suunnitelman laatiminen, jotta kustannukset pysyisivät kohtuullisina. Söörmarkku-seuran puheenjohtaja Jaakko Rainiola on ollut puuhamiehenä tässä hankkeessa söörmarkkulaisten osalta. Hankkeeseen on lähtenyt mukaan suuri joukko niitä kyläläisiä, joita asia koskee. Hanke on edennyt aikataulussa.

Noormarkun retkeilyreitti on osa laajempaa retkeilyreitistöä. Kyläyhdistys aikoo rakentaa pistopolun Söörmarkussa sijaitsevalle muinaishauta-alueelle (ks. Historia-osa). Pistopolun rakentamisen on tarkoitus alkaa keväällä 2005. Polun pituudeksi tulee noin kaksi kilometriä. Tarkoituksena on myös viitoittaa alue.

Postilaatikkotelineiden tarkoituksena on luoda viihtyisyyttä ja yhtenäistä ilmettä kylään. Kyläyhdistyksen toimesta telineitä on tilattu ja niitä on mahdollisuus kyläläisten hankkia itselleen. Tarkemmin tiedotetaan kylätiedotteessa ja asiasta voi myös kysellä Söörmarkku-seuran johtokunnan jäseniltä.

Tarkoituksena on saada lähitulevaisuudessa Söörmarkku-seuralle omat kotisivut.

Toinen projekti, jonka tavoitteena on tehdä kylää tunnetummaksi on kylävideon valmistaminen yhdessä muiden noormarkkulaisten kylien kanssa. Kylävideota voidaan käyttää erilaisissa tilaisuuksissa esittelemään Söörmarkkua.



Söörmarkku-seuran hanketoimintaa.
Jätevesihuolto – hankkeen tiedotustilaisuuteen riitti kiinnostuneita tungokseen asti keväällä 2004.

7. Söörmarkku huomenna – Millainen on Söörmarkun kylä vuonna 2015?

Tulevaisuuttahan on mahdoton ennustaa, mutta on hyvä että kyläsuunnitelmaan sisällytetään visio siitä, millainen kylä voisi olla kymmenen vuoden kuluttua. Pidettäköön tätä positiivisena ja tavoiteltavana – ja ihan mahdollisena – kuvana Söörmarkusta vuonna 2015.

Söörmarkku kuuluu siihen harvalukaiseen kylien ryhmään, jossa väkiluku on kasvava. Aukkaita on jo yli tuhat ja lapsiperheiden määrä on merkittävä. Kylän koulua on laajennettu ja opettajanvirkoja on saatu yksi lisää. Koulu toimii vireästi.

Söörmarkkua pidetään edelleen Noormarkun vilja-aittana ja samat maatalousalueet on pystytty säilyttämään Söörmarkussa.

Tontteja on tarjolla Palstakalliolla ja haja-asutusalueilla. Kylän keskusta on kaavoitettu ja mahdollisesti myös keskustasta on muutamia tontteja myytävänä. Omakotitaloja rakennetaan vuosittain useita kylän alueelle.

Liikennejärjestelyihin on Söörmarkussa saatu huomattavia parannuksia. Pitkään suunnitteilla ollut 8-tien rakennustyö välillä Hyvelä-Noormarkku on tehty ja myös 8- ja 23-teiden risteysalue on parannettu. Kevyenliikenteenväyliä on rakennettu niin Noormarkkuun päin kuin kylän keskustassakin, mikä on lisännyt liikenneturvallisuutta huomattavasti.

Palstakalliolta on myyty teollisuustontteja ja niille on rakennettu yritys kiinteistöjä. Uudet yritykset ovat tuoneet tullessaan myös muutamia työpaikkoja kyläläisille. Myös jo pidempään Söörmarkussa toimineet yritykset jatkavat edelleen menestyksekkäästi.

Palvelutilanne on parantunut kylässä. Uudistettu Teboil toimii edelleen tarjoten lounaspalveluita ja elintarvikkeita huoltamopalveluiden lisäksi. Kylään on myös saatu kioskki sekä ”internet-tupa”, jossa voi maksaa laskuja ja käyttää muita nettipalveluja. Kirjasto on saanut kylän keskustasta omat tilat ja päivähoitopaikkojen määrä Söörmarkussa on kasvanut merkittävästi lapsien määrän lisääntymisen myötä. Kylässä toimii kaksi kyläavustajaa. Seurakunnan päiväkerho ja muuta lasten- ja nuorten toimintaa järjestetään edelleen nuorisoseurantalolla. Myös seniorikerho ja aikuisten liikunnalliset ym. ryhmät kokoontuvat nuorisotalolla ja koulun tiloissa. Kylän yhdistykseen on saatu paljon lisää aktiivisia toimijoita ja yhdistykset järjestävät yhteistyössä monenlaista toimintaa ja kehityshankkeita kylässä.

Söörmarkku-seura ry on viettänyt kymmenvuotisjuhliansa vireänä, asemansa vakiinnuttaneena yhdistyksenä. Kymmeneen vuoteen on mahtunut monta menestyksellistä hanketta ja kylän viihtyisyyttä lisäävää asiaa. Talkoo- ja yhteishenki on löydetty uudelleen ja nuoret söörmarkkulaiset ovat nousseet vanhojen kyläyhdistyskonkareiden rinnalle kehittämään Söörmarkkua aina vain paremmaksi kyläksi asua.

Söörmarkku



Söörmarkku 2004/Nelikenttä-analyysi

<p>Kylän vahvuudet (asioita, jotka ovat kylässä hyvin)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tiestö, hyvät yhteydet mm. Poriin ja Noormarkkuun - Vesiosuuskunta - Rauhallinen, luonnonläheinen ja kaunis asuinympäristö - aktiivinen ja idearikas Söörmarkku-seura - ystävälliset, kaikenikäiset ihmiset - terveyspalvelujen helppo saatavuus - kulttuurihistoriallisuus - vanha, säilynyt kulttuurimaisema - leikkikenttä Lehtolassa - valaistus kylätiellä, Lehtolassa ja Isoniitulla - elinvoimainen koulu - srk:n kerho - ryhmäperhepäivähoito - perhekahvila (MLL) - yhteistyö eri tahojen välillä - matonpesupaikka - kyläavustaja - turvallinen kasvuympäristö - esikoulu koulun yhteydessä - hyvä yhteishenki ja auttavaisuus - nuorisoseurantalo - yhdistykset - jätehuolto - kauniit tontit - muutamat talkoohenkiset kyläläiset - työpaikat - kyläläisiä yhdistävät tapahtumat - Zilpa-talli - Teboilin laajennus 	<p>Kylän heikkoudet (asioita, joihin toivottaisiin parannusta)</p> <ul style="list-style-type: none"> - urheilukenttä - koululle enemmän tilaa - kotiavustaja lapsiperheisiin - Kellahdentien risteys turvallisemmaksi - Lisää päivähoitopaikkoja - Kauppa tai kioski kylään - Terveyskeskus pidempään auki - Luistelukenttiä saisi olla kaksi ja niiden aurauksessa parantamisen varaa - Alikulku tms. 8-tielle Kellahdentien kohdalle - Kylätie turvallisemmaksi jalankulkijoille ja pyöräilijöille - Söörmarkun vanhatie turvallisemmaksi ja yhteydet pyörällä Noormarkkuun paremmiksi (kevyenliikenteenväylä) - Nuorisolle valvottua iltaohjelmaa - Lisää aktiivisuutta yhteisten asioiden hyväksi kyläläisten keskuuteen - Valaistusta Riisviljaan, Vilkerintielle ja Koivuluotoon - Paremmat tienviitat ja paperinkeräyslaatikko Riisviljaan - Lehtolaan luonto- ja lenkkipolku, latupohja - Julkisen liikenteen yhteydet - 8-tielle kevyenliikenteenväylä pidemmäksi (Noormarkun risteyksestä Vaasaan päin) - kylälle yhteiset sähkö- ja polttoainesopimukset - enemmän harrastustoimintaa kaikenikäisille - koulun lähistön liikenne turvallisemmaksi - Lehtolan suojateiden katumaalaus liian heikko - Kuntosali koululle - Huono liikennekulttuuri - Kyläläiset huolehtisivat ”romuista” pihoiltaan - Seniori-ikäisille tapahtumia - Lisää asukkaita - Kunnallinen jätevesihuolto myös Vaasantien länsipuolelle
---	--

Kylän mahdollisuudet tulevaisuutta silmälläpitäen

- vireä kylätoiminta
- kylän esilläolo medioissa ym.
- Kevyenliikenteenväylien rakentaminen lisää kylän viihtyisyyttä ja liikenneturvallisuutta
- Maaseutumainen asuinympäristö kaupungin läheisyydessä
- Isot tontit
- Kyläläisten määrän lisääntyminen
- Monta kyläläistä kunnanvaltuustossa
- Talkoohengen parantuminen
- Maa- ja metsätalouden jatkuvuuden takaaminen
- Koko kylän saaminen mukaan ympäristöhoitoon
- Yritystoiminnan kehittyminen
- Rauhallisuus ja turvallisuus
- Pyrkiminen vuoden kyläksi
- Paljon lapsia
- Koulu, ryhmis, iltapäiväkerho
- Uusien talojen rakentaminen kylään
- Koulun laajennus
- Tonttien kaavoittaminen ja tarjonta sekä mainostaminen
- Nuorison myötä elävyyttä lisää
- Mahdollisuus rakentaa keskustan pelloille liikunta- ym. Virkistysalueita
- Työpaikkojen lisääntyminen
- Varakkaiden porilaisten muuttaminen ja verotulojen kasvu
- Lisää palveluja, esim. vanhuksille
- EU:n tukemat hankkeet
- Kyläsuunnitelma
- Keskustan alueen kehittäminen
- Vuokra-asuntoja tarjolle

Kylää uhkaavat tekijät

- säästöt kunnan taholta uhkaavat lapsiperheitä
- kylätien mutkaisuus, kevyenliikenteenväylän puuttuminen ja huono näkyvyys erityisesti pieniä koululaisia uhkaava tekijä
- ”nukkumalähiömäisyys” eli ei tunneta naapureita, koeta kyläläisyyttä tärkeänä ja käydään muualla harrastamassa ym.
- Koulun tilat liian pienet ja opettajamääräkin saattaa olla tulevaisuudessa liian pieni tulevia suuria ikäluokkia varten
- Päivähoitopaikkojen vähyyks omalla kylällä
- Yhteistyökyvyttömyys
- Liikenne lisääntyy mutkaisilla teillä ja johtaa näillä järjestelyillä onnettomuuksiin
- Ristiriidat maanviljelijöiden ja omakotiasukkaiden välillä
- Vieraantuneisuus
- Palvelujen puuttuminen
- Kouluruuan valmistuksen siirtyminen muualle
- Tämänhetkisten palvelujen loppuminen
- Kauniin kylänraitin pilaaminen uusilla tiejärjestelyillä
- Yleinen välinpitämättömyys ympäristöstä, toinen toisistaan, melusaasteesta ym.
- Passiivisuus ajaa kylän asioita
- Tonttikokojen pienentyminen
- kunnallistekniikan puuttuminen joillakin alueilla saattaa uhata tonttien kaupaksi menemistä